

Öryggi og velferð í Ásgarði

Þetta skjal er handbók um öryggi og velferð barna í Ásgarði sem á við þegar um skólastarf óháð staðsetningu er að ræða. Sérstök áhersla er lögð á að nemendur sjálfir viti hvað skal gera þegar eitthvað bregður út af og þau þurfa að bregðast við vá.

Nemendur sem stunda nám í Ásgarði stunda ýmist nám sitt í heimahúsum eða í öðru húsnæði á vegum foreldra sinna eða í húsnæði grunn- eða framhaldsskóla um landið. Þegar nemendur stunda nám í skólahúsnæðum gilda öryggisáætlanir viðkomandi húsnæðis. Þegar nemendur stunda nám sitt í húsnæði á vegum foreldra falla öryggismál varðandi húsnæðið á herðar foreldra þeirra.

Í viðtali sem tekið er við alla nýja nemendur er farið yfir öryggisáætlun Ásgarðs og farið yfir það með nemendum og foreldrum hvaða viðbragðsáætlanir eru í gildi í umhverfi nemandans, rýmingaráætlanir, viðbrögð við óveðrum og annarri náttúruvá.

Efnisyfirlit

Velferð barna og ungmenna	2
Sýn skólans á velferð barna	2
Forvarnarnaráætlun	2
Tilkynningarskylda til barnaverndarnefnda	3
Netöryggi	3
Grunnupplýsingar um nemendur vegna slysa og bráðaveikinda	3
Viðbrögð við óveðri.	4
Stórslys/ náttúruhamfarir	4
Viðbragðsáætlun við náttúruvá	5
Viðbrögð við hættum vegna hegðunar nemenda	5
Sjúkrakassi	5
Rýmingaráætlun Ásgarðs	7
Öryggi í námsumhverfi	7
Öryggi á skólaferðalögum	8
Tillaga að skipulagi við undirbúning ferða á vegum skóla:	8
Strætisvagna- og rútuferðir	9
Bátsferðir	9
Akstur með börn í bílum starfsmanna	9

Velferð barna og ungmenna

Ásgarður á að vera griðastaður nemenda sinna og mikil ábyrgð hvílir á starfsfólki að hlúa að börnum og veita þeim öryggi í daglegu starfi. Velferð allra er sameiginlegt verkefni en félagsleg staða nemenda og starfsmanna er ólík. Það er mikilvægt að nemandi njóti bernsku sinnar og eigi góðar minningar úr skóla.

Þegar fjallað er um velferð nemenda er horft til þriggja þátta, þeir eru:

- Félagslegt öryggi nemenda og að þeir séu metnir út frá eigin verðleikum
- Tilfinningalegt öryggi nemenda og þeir finni væntumþykju annarra
- Traust þar sem nemendur upplifa að þeir geti treyst þeim sem eru að mennta þá.

Með ofbeldi er í þessari handbók átt við andlegt, líkamlegt og kynferðislegt ofbeldi í öllum birtingarmyndum þess.

Meginleiðarljós í þessari handbók er að sýna fram á hvernig skólaumhverfi Ásgarðs er ætlað að tryggja vernd og umönnun barna samkvæmt lögum og hvernig nemendur sjálfir geta tekið upplýstar ákvarðanir um eigið öryggi og velferð.

Sýn skólans á velferð barna

Ásgarður staðfestir sýn sína á velferð barna meðal annars með sýn og stefnu skólans.

Í Ásgarði einsetur skólasamfélagið sér að hafa virkar áætlanir um samstarf við foreldra, lýðræðislega aðkomu nemenda að skólastarfinu og reyna eftir fremsta megni að nýta hæfileikra allra.

- [Heildstæð stefna um sýn og velferð nemenda.](#)

Forvarnarnaráætlun

- [Forvarnaráætlun](#) Ásgarðs er að finna hér. Þar er fjallað um forvarnir gegn notkun á tóbaki, áfengi, öðrum vímuefnum, óhóflegri netnotkun og einelti.
- [Stefna, viðbrögð og vinnuferli starfsfólks skóla við samskiptavanda, líkamlegu og andleguofbeldi/einelti nemenda.](#)

Tilkynningarskylda til barnaverndarnefnda

Í [barnaverndarlögum, nr. 80/2002](#), stendur að hverjum þeim sem stöðu sinnar og starfa vegna hefur afskipti af málefnum barna og verður í starfi sínu var við að barn búi við óviðunandi uppeldisskilyrði, verði fyrir áreitni eða ofbeldi, eða að barn stofni heilsu sinni og þroska í alvarlega hættu, sé skylt að gera barnaverndarnefnd viðvart. Sérstaklega er skólastjórum, kennurum, þroskaþjálfum og öðrum þeim sem koma að málefnum barna í skólasamfélaginu skylt að fylgjast með hegðun, uppeldi og aðbúnaði barna og gera barnaverndarnefnd viðvart ef ætla má að aðstæður barns séu óviðunandi. Tilkynningarskylda gengur frammar ákvæðum laga eða siðareglna um þagnarskyldu viðkomandi starfsstétta.

Á vef [Barnaverndarstofu](#) má finna verklagsreglur um tilkynningarskyldu starfsmanna leik-, grunn- og framhaldsskóla til barnaverndarnefnda.

Nemendaverndarráð Ásgarðs tekur við öllum ábendingum og grun um vanrækslu eða illa meðferð á börnum.

Netöryggi

SAFT (Samfélag, fjölskylda og tækni) og samtökin Heimili og skóli hafa í samvinnu við mennta- og menningarmálaráðuneyti tekið saman almenn [viðmið um birtingu myndefnis, meðferð upplýsinga um börn á netinu og notkun samfélagsmiðla](#). Viðmiðin gilda einkum um heimasíður skóla, íþróttafélaga og annarra sem koma að æskulýðs- og tómstundastarfi.

Hægt er að tilkynna um ólöglegt og óviðeigandi efni á neti í gegnum [ábendingahnapp](#) Barnaheilla.

Börnum skal tryggð í lögum sú vernd og umönnun sem velferð þeirra krefst (Stjórnarskrá lýðveldisins Íslands). Markmið laga og reglugerða um skólahlald er meðal annars að tryggja að nemendum líði vel. Mikilvægt er að þeir búi við öryggi og að gagnkvæmt traust ríki í skólasamfélaginu.

Grunnupplýsingar um nemendur vegna slysa og bráðaveikinda

Við upphaf skólagöngu í Ásgarði fylla foreldrar út nauðsynlegar upplýsingar um barn vegna slysa og bráðaveikinda. Eyðublaðið er geymt í gagnageymslu skólans sem uppfyllir öryggisstaðla sem persónuverndarlög kveða á um. Skjalið er uppfært a.m.k. í byrjun hvers skólaárs í samstarfi við foreldra og oftast er þörf er á því.

Nauðsynlegar upplýsingar um barn vegna slysa og bráðaveikinda

- Nafn barns
- Kennitala barns
- Er barnið með ofnæmi? Nauðsynlegt er að skrá ofnæmi sem vitað er um
- Er barnið fatlað eða með greindan sjúkdóm? Mikilvægt er að skrá tegund fötlunar, heiti sjúkdóms og nafn læknis sem annast barnið
- Tekur barnið lyf að staðaldri? Mikilvægt er að skrá heiti lyfs, magn og tímasetningu inntöku
- Skrá ber nöfn foreldra, heimilisfang, heimasíma farsíma, vinnusíma og vinnustað. Nauðsynlegt er að skrá heiti vinnustaðar og heimilisfang og deild ef um stóran stað er að ræða
- Skrá þarf nafn á þeim sem hafa á samband við ef ekki næst í foreldra, heimilisfang símanúmer, vinnusíma og vinnustað.
- Taka þarf fram ef foreldrar eiga erfitt með að skilja eða tala íslensku og tilgreina móðurmál þeirra.

Viðbrögð við óveðri.

Nemendur sem stunda nám í húsnæði leik- grunn eða framhaldsskóla fylgja þeim viðbragðsáætlunum sem eru í gildi þar. Í fyrsta viðtali kennara, nemenda og foreldra er skráð hvaða viðbragðsáætlanir eru í gildi fyrir hvern og einn.

Stórslys - náttúruhamfarir

- Skólastjóri/ áfallaráð aflar upplýsinga um á hvern hátt atburðurinn tengist skólanum og nemendum hans
- Haft er samband við viðeigandi upplýsingamiðstöð, t.d. RKÍ
- Leitað er upplýsinga hjá almannavarnanefnd ríkisins eða almannavarnanefnd viðkomandi sveitarfélags þar sem nemandi dvelur.

Almannavarnir snúast um skipulag og stjórnkerfi sem virkjað er á hættustundu. Samkvæmt 1. gr. laga um almannavarnir nr. 82/2008 er markmið þeirra að skipuleggja og gera ráðstafanir sem miða að því að koma í veg fyrir eða takmarka, eftir því sem unnt er, að:

- Almennigur verði fyrir líkams- eða heilsutjóni
- Umhverfi og eignir verði fyrir tjóni af völdum náttúruhamfara eða af mannavöldum, farsóttu, hernaðaraðgerða eða af öðrum ástæðum.
- Veita líkn í nauð og aðstoð vegna tjóns sem hugsanlega kann að verða eða hefur orðið.

Lögin taka til samhæfðra almannavarnarviðbragða til þess að takast á við afleiðingar neyðarástands sem kann að ógna lífi og heilsu almennings, umhverfi og eignum. Sveitarfélög fara með almannavarnir í héraði í samvinnu við ríkisvaldið. Stjórn almannavarnamála í hverju lögsagnarumdæmi er í höndum lögreglustjóra sem hefur

almannavarnanefnd sér til fulltingis. Lögreglustjóri fer einnig með stjórn leitar og björgunar í sínu umdæmi.

Viðbragðsáætlun við náttúruvá

Íslendingar hafa oft þurft að takast á við óblíð náttúruöfl og hættulegar afleiðingar þeirra. Eldgos með tilheyrandi hraunrennsli, öskufalli og jafnvel jökulhlaupi, aurskriður, sjávarflóð og snjóflóð, jarðskjálftar, óveður og kuldi hafa bæði valdið manntjóni og fjárhagsskaða. Ef náttúruvá steðjar að:

- Koma öllum í öruggt skjól og safna saman á fyrirfram ákveðinn stað
- Hringja í 112
- Nafnakall
- Veita slösuðum aðhlyningu
- Skrá atvik

Viðbrögð við hættum vegna hegðunar nemenda

- Fyrirbyggjandi aðgerðir
- Viðbrögð við ófyrirséðri og yfirvofandi hættu
- Eftirfylgni vegna einstaka atvika
- [Leiðbeiningar og verklagsreglur Sambands íslenskra sveitarfélaga](#)
- [Reglugerð](#) um ábyrgð og skyldur aðila skólasamfélagsins í grunnskólum nr. 1040/2011
- Skráning hjá kennurum eða skólastjóra.

Rýmingaráætlun Ásgarðs

Nemendur sem stunda nám í húsnæði leik- grunn eða framhaldsskóla fylgja þeim viðbragðsáætlunum sem eru í gildi þar. Í fyrsta viðtali kennara, nemenda og foreldra er skráð hvaða rýmingaráætlanir eru í gildi fyrir hvern og einn.

Nemendur sem stunda nám sitt heima gera sína eigin rýmingaráætlun í samráði og samstarfi við foreldra sína og kennara. Á hverju ári kynna nemendur sér útgönguleiðir á því húsnæði þar sem þeir stunda nám sitt og æfa rýmingu.

Vinnuumhverfi og hljóðvist

Hávaði hefur ekki einungis áhrif á heyrn og nám. Þekkt er að hávaði veldur streitu og getur haft aðrar neikvæðar afleiðingar á andlega og líkamlega líðan barna. Nemendur eru upplýstir um mikilvægi þessa og þeim leiðbeint um hvernig ákjósanlegt er að haga umhverfi sínu með tilliti til góðrar hljóðvistar. Til að meta áhrif hávaða á nám og líðan nemenda er mikilvægt að ræða við nemendur um vinnuaðstæður þeirra, þar á meðal hljóðvist. Á vef Umhverfisstofnunar eru [leiðbeiningar um hljóðvistarkröfur](#) í umhverfi

ÖRYGGI OG VELFERÐ

barna þar sem meðal annars má finna góð ráð gegn hávaða í umhverfi barna. Taka skal mið af viðmiðum í Vinnuumhverfisvísi Vinnueftirlits ríkisins varðandi hávaða.

Öryggi á skólaferðalögum

Þegar ferðir eru skipulagðar á vegum Ásgarðs er eftirfarandi haft til viðmiðunar og reynt að tryggja öryggi barna með öllum tiltækum ráðum:

Þegar ferðir eru skipulagðar þarf að gæta þess að ekki sé farið með börn á staði sem þau ráða illa við sökum aldurs eða þroska svo sem fjallgöngur eða á svæði sem þau eiga mjög erfitt með að fara um eða hættur gætu leynst á. Mikilvægt er að tryggja að börn verði aldrei viðskila við starfsfólk skóla í ferðum. Æskilegt er að starfsmenn hafi gsm síma með í ferðalögum á vegum skóla.

Tillaga að skipulagi við undirbúning ferða á vegum skóla:

- Einn starfsmaður er ábyrgðarmaður í ferðinni
- Ábyrgðarmaður hefur lista yfir öll þau börn sem eru í ferðinni og upplýsingar um aðstandendur þeirra (t.d. afrit af grunnupplýsingum um barn vegna slysa og bráðaveikinda)
- Ábyrgðarmaður ber ábyrgð á að sjúkragögn séu tekin með í ferðina.
- Ábyrgðarmaður þarf að vita nákvæma staðsetningu hópsins hverju sinni ef upp koma veikindi eða slys til geta hringt í Neyðarlínuna 112 eða foreldra
- Mikilvægt er að farsími sé með í för
- Tryggja þarf að fjöldi starfsfólks sem fer með sé nægilegur
- Tryggja þarf eftirlit með öllum börnum. Góð leið til þess er að hver starfsmaður er ábyrgur fyrir ákveðnum hópi barna
- Starfsmenn sem bera ábyrgð á ákveðnum börnum í ferðinni láta ábyrgðarmann vita að öll börnin séu til staðar áður en lagt er af stað í upphafi ferðar og á áningarstöðum
- Huga þarf að því að börn séu rétt búin fyrir ferðina miðað við aðstæður og lengd ferðar

Strætisvagna- og rútuferðir

Kaflinn um „Öryggi í skólaferðalögum“ gildir um strætisvagna- og rútuferðir. Tryggja þarf að í bifreiðinni sé viðeigandi öryggisbúnaður. Mikilvægt er að tryggt sé eitt sæti fyrir hvert barn þannig að öll börn geti notað viðeigandi öryggisbúnað eins og lög og reglur gera ráð fyrir.

Í reglugerð um notkun öryggis- og verndarbúnaðar í ökutækjum, nr. 348/2007 er að finna allar upplýsingar um hvernig tryggja skuli börnum öryggi í ökutækjum.

Ef um skólaakstur er að ræða gilda sömu reglur. Einnig gilda reglur um skólaakstur í grunnskóla, nr. 656/2009.

Tillaga að verklagi við strætisvagnaferðir er í viðauka.

Bátsferðir

Kaflinn um „Öryggi í skólaferðalögum“ gildir einnig í bátsferðum.

ÖRYGGI OG VELFERÐ

Skipuleggja þarf bátsferðir tímanlega og kanna hvort viðkomandi bátur hafi leyfi til fólksflutninga en slíkir bátar og skip þurfa að hafa viðeigandi öryggisbúnað og skráðan hámarksfjölda farþega. Afla þarf samþykkis foreldra fyrir slíkum ferðum.

Þegar farið er um borð eða frá borði er æskilegt að fylgja tillögum um verklag við strætisvagnaferðir. Við komu um borð í skipið eða bátinn skal sá sem er ábyrgðarmaður í ferðinni kynna sér hvar björgunarbúnað er að finna og kanna rýmingaráætlun.

Akstur með börn í bílum starfsmanna

Sveitarfélög ættu að setja sér reglur um hvort starfsmönnum sé heimilt að aka barni í eigin bíl þegar minniháttar slys verða og barn þarfnast aðhlynningar en ekki næst í foreldra/forráðamenn. Ef slíkt er heimilað þarf að gæta þess að barnið noti viðeigandi öryggisbúnað samkvæmt reglugerð um notkun öryggis- og verndarbúnaðar í ökutækjum, nr. 348/2007.

Starfsmaður skóla ætti aldrei að vera einn þegar hann ekur barni til aðhlynningar heldur ætti annar starfsmaður að vera með í för til að sinna barninu þannig að ökumaður geti einbeitt sér að akstrinum.

Í sveitarfélögum sem ekki heimila starfsfólki að aka börnum í eigin bíl á heilsugæslu eða slysadeild þarf að hringja eftir leigubíl. Þau sveitarfélög sem eru með slíkar reglur ættu að ganga úr skugga um að bílarnir hafi viðeigandi öryggisbúnað sem hæfir aldri barna hverju sinni.